

Η Επίδραση της Χρήσης του Διαδικτύου στην Κοινωνική Συμπεριφορά των Εφήβων Ηλικίας 13-14 Ετών

Μαρία Δελατόλα¹, Παναγιώτης Αντωνίου², Ευάγγελος Μπεμπέτσος³, Αντώνιος Καμπάς⁴

Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
¹mariannadelatola@yahoo.gr, ²panton@phyed.duth.gr, ³empempet@phyed.duth.gr,
⁴akampas@phyed.duth.gr

Περίληψη

Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν να μελετηθεί η χρήση του διαδικτύου από εφήβους 13-14 ετών και η συσχέτιση, της χρήσης αυτής, με την κοινωνική τους συμπεριφορά. Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο που αποτελείται από τρεις επιμέρους ενότητες. Στην πρώτη ενότητα εξετάζεται η προσβασιμότητα του διαδικτύου από τους εφήβους, στο δεύτερο μέρος μελετάται η κοινωνική συμπεριφορά των εφήβων και τέλος, στο τρίτο μέρος ερευνάται η μοναχικότητα των εφήβων σε άμεση συνάρτηση με τη χρήση του διαδικτύου. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 101 μαθητές γυμνασίου από την περιοχή της Αθήνας. Από τα αποτελέσματα φάνηκε πως το μεγαλύτερο ποσοστό των εφήβων έχει δική του πρόσβαση στο διαδίκτυο και πλοηγείται για λόγους διασκέδασης. Το σημαντικότερο εύρημα της έρευνας είναι πως οι περισσότεροι μοναχικοί έφηβοι, παρουσιάζουν δυσκολίες στην κοινωνική τους συμπεριφορά και χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ως διέξοδο για την εύρεση παρέας.

Λέξεις κλειδιά: διαδίκτυο, έφηβοι, κοινωνική συμπεριφορά.

1. Εισαγωγή

Η εφηβεία είναι μια ηλικία με πρωτόγνωρες εμπειρίες. Τα βασικά χαρακτηριστικά των εφήβων είναι ότι αναζητούν την ταυτότητά τους, καλλιεργούν τα ιδιαίτερα ταλέντα τους, θέλουν ανεξαρτησία και αυτονομία και κατά συνέπεια αντιδρούν σε κάθε μορφής εξουσία, όπως στους γονείς, τους δασκάλους, και γενικότερα στον κοινωνικό τους περίγυρο. Στην περίοδο της εφηβείας καταγράφονται πολλά και ποικίλα προβλήματα όπως θέματα προσωπικής ασφάλειας, κατάθλιψη, αυτοκτονικές τάσεις και βίαιη συμπεριφορά (Κωνσταντουλάκη, 2008).

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, με την εξάπλωση της τεχνολογίας, η πρόσβαση και η χρήση του διαδικτύου από τους εφήβους, αλλά και από άλλες ηλικιακές κατηγορίες, αυξήθηκε θεαματικά. Αναπόφευκτα, τα παιδιά και οι έφηβοι έγιναν καθημερινά παθητικοί δέκτες των υπολογιστών και των υπηρεσιών που πρόσφεραν στον άνθρωπο (Vryzas & Tsitouridou, 2002). Ακόμα και την προηγούμενη δεκαετία,

ποσοστό μεγαλύτερο από το 80% των αμερικανών εφήβων, ηλικιών 12 με 17, χρησιμοποιούσαν το διαδίκτυο καθημερινά, καλύπτοντας το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους (Lenhart, Madden, & Hitlin, 2005). Άλλωστε το κοινωνικό περιεχόμενο του διαδικτύου περιλαμβάνει ένα ελκυστικό σύνολο κοινωνικών δραστηριοτήτων όπως την ηλεκτρονική αλληλογραφία, τη στιγμιαία επικοινωνία μέσω μηνυμάτων, τη δημιουργία ιστο-χώρων ανταλλαγής απόψεων και συζητήσεων, με άμεση συνέπεια την παροχή δυνατοτήτων στους εφήβους, της δημιουργίας του ατομικού τους κοινωνικού περιβάλλοντος (Greenfield & Yan, 2006).

Σύμφωνα με έρευνα των Milani, Osualdella, & Di Blasio, (2009) οι μοναχικοί, οι μελαγχολικοί και λιγότερο κοινωνικοί τύποι ανθρώπου αναζητούσαν κυρίως την κοινωνική επαφή και όχι τη γνώση και την πληροφόρηση μέσω του διαδικτύου, , γιατί ένιωθαν μεγαλύτερη ασφάλεια όταν οι επαφές τους δεν χαρακτηρίζονταν από αμεσότητα Έτσι, οι υποστηρικτές των θετικών επιδράσεων της χρήσης του διαδικτύου στην κοινωνική συμπεριφορά, οι Whitty, & McLaughlin, (2007), κατέληξαν στο συμπέρασμα πως το διαδίκτυο, στην προηγούμενη δεκαετία, αποτέλεσε ένα ασφαλές και χαμηλής επικινδυνότητας κοινωνικό περιβάλλον τόσο για τους ανασφαλείς και μοναχικούς τύπους, όσο και για τους κοινωνικούς, για να αναπτύσσουν σχέσεις τις οποίες αργότερα μπορούσαν να εντάξουν στις καθημερινές κοινωνικές τους επαφές. Έτσι, οι McKenna & Bargh, (2000) συμπλήρωσαν, πως μέσα από τη διαδικτυακή επικοινωνία ενθαρρύνονται οι ειλικρινείς ανθρώπινες σχέσεις, με την ανταλλαγή ειλικρινών σκέψεων και συναισθημάτων, χωρίς την άμεση κοινωνική επαφή.

Στην αντίπερα όχθη, οι Greenfield & Yan, (2006) υποστήριξαν πως η εύκολη πρόσβαση στο διαδίκτυο εγκυμονούσε περισσότερους κινδύνους για τη νεολαία συγκρινόμενη με τα άλλα μέσα ενημέρωσης. Στο τέλος της δεκαετίας του '90, η κοινωνική ανησυχία επικεντρώθηκε σε θέματα όπως η παραβίαση της προσωπικής ζωής του ατόμου και της προσωπικής ασφάλειας, η διάδοση της πορνογραφίας, η εξάπλωση του ηλεκτρονικού εγκλήματος μέσα σε μια εικονική κοινωνία. Η εύκολη πρόσβαση σε πορνογραφικό υλικό, παιχνίδια τζόγου και ιστοσελίδες που προωθούν τη βία, ενίσχυσαν παθολογικές καταστάσεις στις δομές της σύγχρονης κοινωνίας. Επιπλέον, η πολύωρη χρήση του διαδικτύου οδήγησε τους νέους σε κοινωνική απομόνωση και κατάθλιψη (Grohol, 1999).

Επιπροσθέτως, οι Brignall & Valey, (2005) διαπίστωσαν πως το διαδίκτυο ως μέσο επικοινωνίας μεταξύ των παιδιών και των εφήβων, αναπτύχθηκε με γρήγορους ρυθμούς. Έτσι, υποστήριξαν πως στις επόμενες δεκαετίες όλοι οι μαθητές αναμένεται να αφιερώνουν πολλές ώρες μπροστά στον υπολογιστή και το διαδίκτυο κάνοντας εργασίες, επικοινωνώντας με καθηγητές, φίλους, οικογένεια και φυσικά αναζητώντας διασκέδαση. Το άμεσο επακόλουθο αυτού του φαινομένου είναι ο περιορισμός της άμεσης επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με τους συνομηλίκους με κοινωνικές προεκτάσεις.

Αναλυτικότερα, οι ίδιοι ερευνητές ανέφεραν πως τα παιδιά και οι έφηβοι δεν είναι δυνατό να διδαχθούν και να εφαρμόσουν στην καθημερινότητά τους, αποδεκτές κοινωνικές συμπεριφορές και δεξιότητες μέσα από τις νέες τεχνολογίες, δηλαδή μέσα από τη χρήση του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών. Συγκεκριμένα, υποστήριξαν πως οι νέες τεχνολογίες απομονώνουν τους νέους και τους παρέχουν τη δυνατότητα της επιλογής του περισσότερου ασφαλούς και αποδεκτού εικονικού κοινωνικού περιβάλλοντος, με βάση τα δικά τους κριτήρια, καθιστώντας τους ανίκανους να αντιμετωπίσουν καθημερινές καταστάσεις στην πραγματική τους ζωή.

Συμπερασματικά, η πολύωρη χρήση του διαδικτύου από τους εφήβους και συγκεκριμένα η ενασχόλησή τους με μέσα κοινωνικής δικτύωσης, επιφέρει ως επί το πλείστον αρνητικά αποτελέσματα στην κοινωνική συμπεριφορά τους και μόνο σε κάποιες ειδικές περιπτώσεις ατόμων με μελαγχολία, μοναχικότητα και έλλειψη κοινωνικών συναναστροφών έχει θετικά αποτελέσματα, υπό φυσιολογικές συνθήκες.

2. Μεθοδολογία

Για τη συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε έρευνα με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου από τον Ιανουάριο έως και το Μάιο του 2018. Η προσέγγιση έγινε μέσω επίσκεψης και ενημέρωσης κατά τη διάρκεια του μαθήματος και στο δείγμα συμμετέχουν 101 μαθητές (N=101). Το δείγμα επιλέχθηκε με τυχαίο τρόπο, με προϋποθέσεις την ηλικία (έφηβοι) και την ιδιότητα των συμμετεχόντων (μαθητές). Το δείγμα αποτελείται από 49 αγόρια και 52 κορίτσια Γυμνασίου ηλικίας 13 έως 15 ετών που φοιτούν σε σχολεία της Αττικής. Συμμετείχαν. Το ερωτηματολόγιο, πάνω στο οποίο βασίζεται η παρούσα έρευνα, αποτελείται από 40 ερωτήσεις κλειστού τύπου για την καλύτερη διεξαγωγή των συμπερασμάτων. Στην πρώτη ενότητα εξετάζεται η προσβασιμότητα του διαδικτύου από τους εφήβους και αποτελείται από 5 ερωτήσεις, Κατερέλος Γ., & Παπαδόπουλος Π., (2006). Το δεύτερο μέρος αποτελείται από 25 ερωτήσεις και βασισμένο στο ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών του Goodman, (1997), μελετά την κοινωνική συμπεριφορά των εφήβων. Τέλος, το τρίτο μέρος αποτελείται από 10 ερωτήσεις και ερευνά την κοινωνική συμπεριφορά-μοναχικότητα των εφήβων σε άμεση συνάρτηση με τη χρήση υπολογιστή (UCLA Loneliness Scale. Russell, 1996).

Για τη διενέργεια της έρευνας, πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία με τον διευθυντή των σχολείων στο Νέο Φάληρο και με διευθυντές φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης στην ίδια και ευρύτερη περιοχή. Πρώτα, εξηγήθηκε ο σκοπός και η μέθοδος της έρευνας και αφού δόθηκε η σχετική άδεια, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στις σχολικές αίθουσες και τα φροντιστήρια και μοιράστηκαν τα ερωτηματολόγια στους μαθητές, οι οποίοι και τα συμπλήρωσαν, αφού πρώτα τους δόθηκαν οι κατάλληλες διευκρινήσεις.

3. Αποτελέσματα

Από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε συλλέχθηκαν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου στη νέα γενιά εφήβων ηλικίας 13-14 ετών και συσχετίστηκαν με την κοινωνική τους συμπεριφορά. Σημαντικό εύρημα είναι πως το 85,1% των παιδιών δήλωσε πως κατέχει προσωπικό Η/Υ ενώ το 14,9% όχι.

Το 52,6% των εφήβων έχει δική του πρόσβαση στο διαδίκτυο, ενώ μόλις το 23,7% μέσω των γονιών του, το 13,3% στο σχολείο, το 7,4% μέσω φίλων, με το υπόλοιπο 3% να μην ενδιαφέρεται. Όσον αφορά τον τρόπο ενασχόλησης των εφήβων με το διαδίκτυο το 43,9% των παιδιών δήλωσε ότι σερφάρει στις ιστοσελίδες που του αρέσει, το 16,8% κάνει γενική πλοήγηση, το 17,4% συζητάει, το 7,7% ανταλλάσσει emails και το 14,2% ενημερώνεται. Οι λόγοι για τους οποίους οι έφηβοι πλοηγούνται στο διαδίκτυο είναι για διασκέδαση το 56,7%, για ενημέρωση το 20,6%, για κουβέντα το 12,8%, ενώ το υπόλοιπο 9,9% των εφήβων πλοηγείται για παρέα. Τέλος το 59,4% των παιδιών δήλωσε ότι εμπιστεύεται τουλάχιστον συχνά το διαδίκτυο ως μέσο πληροφόρησης, το 36,6% μερικές φορές και το 4% ποτέ.

Τα Δημογραφικά στοιχεία της έρευνας παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1. Δημογραφικά στοιχεία

<i>Δημογραφικά χαρακτηριστικά</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Ηλικία		
<i>13</i>	55	54,5%
<i>14</i>	45	44,6%
<i>15</i>	1	1,0%
Φύλο		
<i>Κορίτσια</i>	52	51,5%
<i>Αγόρια</i>	49	48,5%
Είδος σχολείου		
<i>Δημόσιο</i>	100	99,0%
<i>Ιδιωτικό</i>	1	1,0%
Τάξη		
<i>A γυμνασίου</i>	60	59,4%
<i>B γυμνασίου</i>	38	37,6%
<i>Γ γυμνασίου</i>	3	3,0%

Περιοχή διαμονής

<i>Φάληρο</i>	78	77,2%
<i>Καλλιθέα</i>	11	10,9%
<i>Ν. Σμύρνη</i>	6	5,9%
<i>Άλλο</i>	6	5,9%
<hr/>		
Έχετε στην κατοχή σας Η/Υ		
<i>Ναι</i>	86	85,1%
<i>Όχι</i>	15	14,9%

Τα στοιχεία χρήσης του διαδικτύου από τους έφηβους που συμμετείχαν στην έρευνα παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2. Στοιχεία Χρήσης Διαδικτύου

<i>Ερωτήσεις χρήσης Διαδικτύου</i>	<i>%</i>
Έχω πρόσβαση στο Διαδίκτυο	
<i>Δική μου</i>	52,6%
<i>Μέσω των γονιών μου</i>	23,7%
<i>Μέσω του σχολείου</i>	13,3%
<i>Μέσω κάποιου φίλου/φίλης</i>	7,4%
<i>Όχι, αλλά με ενδιαφέρει</i>	1,5%
<i>Όχι, ούτε και με ενδιαφέρει.</i>	1,5%
Σερφάρω στο διαδίκτυο	
<i>Στο σπίτι μου</i>	53,0%
<i>Στο σχολείο</i>	26,8%
<i>Στο σπίτι κάποιου φίλου/φίλης</i>	14,8%
<i>Στο Internet cafe</i>	5,4%
Όταν σερφάρω στο Διαδίκτυο κάνω	
<i>Πλοήγηση στον χώρο που μου αρέσει</i>	43,9%
<i>Κουβέντα</i>	17,4%
<i>Γενική Πλοήγηση χωρίς κάποιο ιδιαίτερο σκοπό</i>	16,8%
<i>Την ενημέρωση</i>	14,2%
<i>Αποστολή και λήψη email</i>	7,7%
Σερφάρω στο Διαδίκτυο για	
<i>Διασκέδαση</i>	56,7%
<i>Ενημέρωση</i>	20,6%

<i>Κουβέντα</i>	12,8%
<i>Παρέα</i>	9,9%
<hr/>	
Εμπιστεύομαι το Διαδίκτυο ως μέσο πληροφόρησης.	
<i>Συχνά</i>	47,5%
<i>Μερικές φορές</i>	36,6%
<i>Πάντα</i>	11,9%

Τα πιο σημαντικά ευρήματα από τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου Δυνατοτήτων και Δυσκολιών είναι πως το 88,2% των παιδιών πάντα ή συχνά υπολογίζει τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων (7,9% μερικές φορές), το 86,2% έχει τουλάχιστον έναν καλό φίλο και το 8,8% νοιώθει δυστυχισμένο (34,7% μερικές φορές). Τέλος όσον αφορά την παραβατική συμπεριφορά, το 5,9% συχνά συμμετέχει σε τσακωμούς με συνομηλίκους του (53,5% μερικές φορές). Όσον αφορά το ερωτηματολόγιο της μοναχικότητας, αξιολογημένο είναι το ποσοστό των εφήβων (71,3%) που δήλωσε ότι πάντα ή συχνά έχει την ανάγκη της παρέας (15,8% μερικές φορές) καθώς επίσης το 28,7% δεν αντέχει την μοναξιά (31,7% μερικές φορές).

Για το ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών, υπολογίστηκαν τα σκορ των πέντε επιμέρους διαστάσεων καθώς και το συνολικό σκορ δυσκολιών με βάση τις οδηγίες χρήσης του Goodman. Ομοίως, για το ερωτηματολόγιο της μοναχικότητας, όπου ο μέσος όρος του βρέθηκε 17.88 και παραπέμπει σε «μέτρια» επίπεδα μοναχικότητας σύμφωνα με τις κλίμακες που κατασκεύασε ο δημιουργός του.

Τα περιγραφικά μέτρα των όλων των διαστάσεων από τα 2 ερωτηματολόγια παρατίθενται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3. Περιγραφικά μέτρα διαστάσεων των 2 ερωτηματολογίων

<i>Διαστάσεις των 2 ερωτηματολογίων</i>	M.O	T.A	Ελάχιστο	Μέγιστο
Μοναχικότητα	17,88	5,332	10	32
Συναισθηματικά προβλήματα	3,28	1,871	0	7
Προβλήματα διαγωγής	3,09	1,123	0	5
Διάσπαση προσοχής/ υπερκινητικότητα	3,62	1,612	0	8
Προβλήματα στις σχέσεις	3,09	1,550	0	6
Προ-κοινωνική συμπεριφορά	6,88	1,862	2	10
Δυσκολίες στην κοινωνική συμπεριφορά	13,08	4,617	4	23

Για το ερευνητικό μέρος, χρησιμοποιήθηκαν οι διαστάσεις της μοναχικότητας, των δυσκολιών στην κοινωνική συμπεριφορά και η διάσταση της προ-κοινωνικής συμπεριφοράς. Ως προς την αξιοπιστία, τα στατιστικά Cronbach's Alpha μετρήθηκαν από «οριακά αποδεκτά» έως «καλά» για τις τρεις διαστάσεις. Οι έλεγχοι κανονικότητας Shapiro-Wilk έδειξαν πως και τα 3 σκορ των διαστάσεων δεν ακολουθούν κανονική κατανομή (Μοναχικότητα, $W=0.882$, $df=101$, $p < 0.001$ | Δυσκολίες στην κοινωνική συμπεριφορά, $W= 0.974$, $df = 101$, $p = 0.041$ | Προ – κοινωνική συμπεριφορά, $W = 0.943$, $df = 101$, $p < 0.001$). Τα παραπάνω στοιχεία αναλύονται στον Πίνακα 4. Επιπρόσθετα, αναζητήθηκαν οι συντελεστές συσχέτισης Pearson μεταξύ των τριών διαστάσεων. Από τους τρεις ελέγχους, βρέθηκε μία στατιστικά σημαντική συσχέτιση μέτριας ισχύος μεταξύ των Δυσκολιών στην κοινωνική συμπεριφορά και τη μοναχικότητα (Pearson, $r = 0.449$, $p < 0.001$).

Πίνακας 4. Συντελεστές Αξιοπιστίας και Έλεγχοι Κανονικότητας

Διαστάσεις	Cronbach's Alpha	Ερωτήσεις	Shapiro-Wilk P-value
Μοναχικότητα	0,813	10	0.000
Δυσκολίες στην κοινωνική συμπεριφορά	0,735	20	0.041
Προ-κοινωνική συμπεριφορά	0,683	5	0.000

Εφόσον τα τρία σκορ των διαστάσεων δεν προσεγγίζουν την κανονική κατανομή, και καθώς δεν είχαν όλες οι υποκατηγορίες των μεταβλητών που μελετήθηκαν πάνω από 30 παρατηρήσεις για την εφαρμογή του Κεντρικού Οριακού θεωρήματος, επιλέχθηκε να διενεργηθούν και οι δύο ειδών έλεγχοι για κάθε συσχέτιση, το παραμετρικό T-test για έλεγχο ισότητας μέσω τιμών και το μη παραμετρικό Mann-Whitney για έλεγχο ισότητας κατανομών. Από τους συνολικά 27 (54) στατιστικούς ελέγχους βρέθηκαν μόνο 2 (4) στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις. Συγκεκριμένα, όσοι δήλωσαν πως «σερφάρουν για παρέα» καταγράφουν υψηλότερα σκορ δυσκολιών (M.O = 15.71, T.A = 3.315) σε σχέση με όσους δεν το δήλωσαν (M.O = 12.65, T.A = 4.670). Επιπλέον, καταγράφουν υψηλότερα σκορ μοναχικότητας (M.O = 22.00, T.A = 4.961) σε σχέση με όσους δεν το δήλωσαν (M.O = 17.22, T.A = 5.111). Τα αποτελέσματα για όλους τους ελέγχους που διενεργήθηκαν παρουσιάζονται στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5. *P-values* ελέγχων ισότητας των τριών σκορ-διαστάσεων, ως προς στοιχεία δημογραφικά και χρήσης του Διαδικτύου

Κατηγοριοποιούσα Μεταβλητή	Προ-κοινωνική συμπεριφορά		Συνολικό σκορ Δυσκολιών		Σκορ Μοναχικότητας	
	T-test	Mann- Whitney	T-test	Mann- Whitney	T-test	Mann- Whitney
Περιοχή	0,152	0,258	0,676	0,730	0,588	0,246
Φύλο	0,279	0,240	0,524	0,418	0,965	0,705
Έχει Η/Υπολογιστή	0,790	0,985	0,393	0,356	0,205	0,083
Έχει δική του πρόσβαση στο Διαδίκτυο	0,113	0,122	0,986	0,882	0,885	0,846
Σερφάρει από το σπίτι	0,180	0,082	0,785	0,993	0,409	0,162
Σερφάρει από Internet Café	0,837	0,711	0,960	0,830	0,137	0,950
Σερφάρει για Διασκέδαση	0,130	0,228	0,888	0,847	0,243	0,187
Σερφάρει για Παρέα	0,136	0,137	0,021	0,011	0,002	0,001
Σερφάρει για Ενημέρωση	0,764	0,670	0,061	0,106	0,920	0,566

4. Συμπεράσματα - Συζήτηση

Στην παρούσα έρευνα μελετήθηκαν οι τρόποι προσβασιμότητας των εφήβων στο διαδίκτυο, οι τρόποι και οι λόγοι ενασχόλησής τους με το διαδίκτυο και η εμπιστοσύνη που αναπτύσσουν όσον αφορά την πληροφόρησή τους μέσω διαδικτύου. Παράλληλα μελετήθηκε η κοινωνική συμπεριφορά των εφήβων και συσχετίστηκε με τη χρήση του διαδικτύου.

Σημαντικό εύρημα της έρευνας είναι πως το 52,5 % των εφήβων ηλικίας 13 – 14 ετών έχουν δική τους πρόσβαση στο διαδίκτυο το οποίο συνάδει με τη έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων τα έτη 2006-2007 και σύμφωνα με την οποία το 40% των εφήβων είχε άμεση πρόσβαση στον υπολογιστή. Στην παρούσα έρευνα η προσβασιμότητα στο διαδίκτυο μέσω των γονέων είναι 15,8% και μέσω του σχολείου ακόμα πιο χαμηλή 4%. Στην αντίστοιχη

έρευνα του Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων, ο ρόλος των γονέων ως προς την βοήθεια που προσφέρουν και τον έλεγχο που εξασκούν, παρουσιάστηκε ως αρκετά ισχυρός παρά την αδυναμία γνώσης. Οι μισοί περίπου από τους ερωτηθέντες δήλωσαν ότι δεν χρησιμοποιούν το διαδίκτυο λόγω έλλειψης γνώσεων, ωστόσο θα ήθελαν να το χρησιμοποιούν. Παράταυτα, περισσότεροι περίπου από τους μισούς ερωτηθέντες πίστευαν ότι καταφέρνουν να εξασκούν έλεγχο στα παιδιά τους. Ο θεσμός του σχολείου εμφανίζεται να συνεισφέρει λίγο περισσότερο ως προς μια σωστή χρήση του διαδικτύου από τους μαθητές, απ' ό,τι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί ως πρόσωπα, αν και ο ρόλος τους ως προς την παροχή βοήθειας για μια ασφαλή χρήση του διαδικτύου διαφοροποιείται από αυτόν των γονέων.

Στην παρούσα έρευνα, οι έφηβοι σε μεγάλο ποσοστό 53,5 %, θεωρούν το διαδίκτυο ως μέσο διασκέδασης, αποτέλεσμα που συνάδει με την έρευνα του Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων σύμφωνα με την οποία οι μαθητές/μαθήτριες θεωρούσαν το διαδίκτυο ως έναν χώρο, ο οποίος συνδυάζεται ως επί το πλείστον με δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, και λιγότερο με δραστηριότητες εντός σχολικού πλαισίου. Επίσης ένα ποσοστό της τάξης του 59,4% των εφήβων, δηλώνει πως τουλάχιστον συχνά δείχνει εμπιστοσύνη στο διαδίκτυο ως μέσο πληροφόρησης γεγονός που συμφωνεί με την έρευνα των Cassell et al., (2006), οι οποίοι και υποστηρίζουν το διαδίκτυο, ως ένα αδιαμφισβήτητα πολύπλοκο μέσο επικοινωνίας, που παρέχει τη δυνατότητα της άμεσης μεταφοράς ιδεών και απόψεων μέσα από πολλά, μικρά και ποικίλα κοινωνικά περιβάλλοντα, ενώ συγχρόνως προσφέρει στους χρήστες του την πρόσβαση σε παγκοσμίου και ποικίλης ύλης ενημέρωση.

Οι Subrahmanyam, Smahel, & Greenfield, (2006) υποστήριξαν πως το 50% των εφήβων, ηλικιών μεταξύ 13 και 18 διατηρούν συχνά επικοινωνία με κάποιον άγνωστο και το 1/3 αποφασίζει να συναντήσει αυτόν τον άγνωστο. Επιπλέον το 12,5% ανακαλύπτει πως ο άγνωστος με τον οποίο επικοινωνεί είναι ενήλικος, ενώ είχε δηλώσει πως είναι συνομηλίκος. Στηριζόμενοι στα παραπάνω αποτελέσματα, συμπέραναν πως το διαδίκτυο προάγει τη δημιουργία ψευδών ταυτοτήτων και γενικότερα ψευδών καταστάσεων μέσα στην κοινωνία. Ωστόσο και στην παρούσα έρευνα ένα ποσοστό 13,8% (46,5% μερικές φορές) των εφήβων, έχει καλύτερες σχέσεις με τους ενήλικους παρά με τους συνομηλίκους του και το 9,9% λέει συχνά ψέματα (42,6% μερικές φορές).

Η παραβατικότητα των εφήβων επίσης προκάλεσε έκπληξη. Αν και στην παρούσα έρευνα η πλειοψηφία των εφήβων δηλώνει φυσιολογική συμπεριφορά, τα ποσοστά των εφήβων που εμφανίζουν παραβατική και αντικοινωνική συμπεριφορά (53,5% συμμετέχει μερικές φορές σε τσακωμούς με συνομηλίκους, 25% κλέβει από το σπίτι, το σχολείο ή οποιοδήποτε άλλο μέρος), δεν μπορούν να αγνοηθούν. Αποτελέσματα που συμφωνούν απόλυτα με την έρευνα των Κατερέλου, & Παπαδόπουλου, (2007), η οποία πριν από μια δεκαετία, επισήμανε τις αρνητικές συνέπειες της χρήσης του

διαδικτύου στην ψυχολογική και σωματική υγεία των εφήβων καθώς και την ενίσχυση της αντικοινωνικής και παραβατικής συμπεριφοράς τους.

Παρομοίως δεν μπορούν να αγνοηθούν και τα ποσοστά που νιώθουν μοναξιά (11,9%, 11,9%-μερικές φορές), μελαγχολία (16,8%, 41,6%-μερικές φορές), αποκλεισμό από το κοινωνικό σύνολο (6%, 15,8%-μερικές φορές). Οι έρευνες των Grohol, (1999), Brignall & Valey, (2005) και Κωνσταντουλάκη, (2008) συμφωνούν και καταλήγουν πως η πολύωρη χρήση του διαδικτύου οδηγεί τους εφήβους σε κοινωνική απομόνωση, κατάθλιψη, ακραίες κοινωνικές συμπεριφορές και ανικανότητα να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της καθημερινότητάς τους, όταν οι ίδιοι ζουν μέσα σε μια εικονική πραγματικότητα.

Ένα επιπλέον σημαντικό εύρημα της έρευνας είναι η συσχέτιση των δυσκολιών κοινωνικής συμπεριφοράς με την μοναχικότητα των εφήβων, ενώ βρέθηκε πως τα μοναχικά άτομα χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ως διέξοδο για την εύρεση διαδικτυακής συντροφιάς. Ειδικότερα, οι μοναχικοί, λιγότερο κοινωνικοί και με συμπτώματα κατάθλιψης τύποι ανθρώπου αναπτύσσουν μια ιδιαίτερη σχέση με το διαδίκτυο, γιατί νιώθουν περισσότερο ασφαλείς όταν οι κοινωνικές τους επαφές δεν χαρακτηρίζονται από αμεσότητα, ενώ σημαντικό είναι να σημειωθεί πως αναζητούν μέσα από το διαδίκτυο την κοινωνική επαφή και όχι τη γνώση και την πληροφόρηση (Milani, Osualdella, & Di Blasio, 2009). Οι ίδιοι ερευνητές αναφέρουν πως η έλλειψη κοινωνικών επαφών σχετίζεται με την ανάπτυξη προβληματικών συμπεριφορών με τις νέες τεχνολογίες της επικοινωνίας.

Τέλος, στους περιορισμούς της έρευνας συγκαταλέγονται το μέγεθος του δείγματος και η μη αντιπροσωπευτική σύσταση του, ενώ ενδιαφέρουσα πρόταση για περαιτέρω έρευνα αποτελεί η σύγκριση του καθημερινού χρόνου χρήσης του Διαδικτύου με την μοναχικότητα και τις Δυσκολίες στην κοινωνική συμπεριφορά.

Αναφορές

Brignall, T.W., & Valey, T.V. (2005). The impact of Internet communication on social interaction. *Sociological Spectrum*, 25, 335-348.

Cassell, J., Huffaker, D., Tversky, D., & Ferriman, K. (2006). The language of online leadership: Gender and youth engagement on the internet. *Applied developmental psychology*, 42, 436-449.

Goodman, R. (1997). The strengths and difficulties questionnaire: a research note. *Journal of child psychology and psychiatry*, 38(5), 581.

Greenfield, P. & Yan, Z. (2006). Children, adolescents, and the internet: A new field of inquiry in developmental psychology. *Journal of applied developmental psychology*, 42(3), 391-394.

Grohol, J.M. (1999). Internet addiction guide. Available: <http://psychcentral.com/netaddiction/>.

Lenhart, A., Madden, M., & Hitlin, P. (2005). Teens and technology: You are leading the transition to a fully wired and mobile nation. Retrieved October 12, Available: www.pewInternet.org/pdfs/PIP_Teens_Tech_July2005web.pdf.

McKenna, K. Y. A. & Bargh, J. A. (2000). The internet and social life. *Annual review of psychology*, 55, 573-590.

Milani, L., Osualdella D., & Di Blasio, P. (2009). Quality of interpersonal relationships and problematic internet use in adolescence. *Cyberpsychol behav.*, 6, 681-4.

Russell, D. (1996). The UCLA loneliness scale (Version 3): Reliability, validity, and factor structure. *Journal of personality assessment*, 66, 20-40.

Subrahmanyam, K., Smahel, D., & Greenfield, P. (2006). Connecting developmental constructions to the internet: Identity presentation and sexual exploration in online teen chatrooms. *Developmental Psychology*, 42(3), 395-406.

Vryzas, K., & Tsitouridou, M. (2002). The home computer in children's everyday life: the case of Greece. *Journal of educational media*, 27(1-2), 9-17.

Whitty, M.T., McLaughlin, D. (2007). Online recreation: The relationship between loneliness, internet self-efficacy and the use of the internet for entertainment purposes. *Computers in human behavior*, 23, 1435-1446.

Κατερέλος, Γ., & Παπαδόπουλος, Π. (2006). Δημιουργική και Ασφαλής Χρήση Διαδικτύου από Νέους και Νέες έως 18 ετών. Έρευνα ινστιτούτου οπτικοακουστικών μέσων. Πανελλαδική έρευνα σε μαθητές /μαθήτριες γυμνασίων/λυκείων.

Κωνσταντουλάκη Ε. (2008). Συμπεριφορές υψηλού κινδύνου στην εφηβεία. 1ο Ενητατικό σεμινάριο στην εφηβική ιατρική - State of the art adolescent medicine.

Abstract

The purpose of this study is to analyze the impact of internet use on social behavior of 13 – 14 years old adolescents. For this reason a questionnaire was created consisting of three sub-sections. The first section examines the accessibility of internet by adolescents, the second part examines the social behavior of the adolescents and finally, the third part investigates the loneliness of adolescents related with the internet use. The sample of this study is consisted of 101 students from Athens. The results of the study showed that most of the adolescents have their own internet access and they use internet just for fun. The most important conclusion is that the loneliest adolescents have difficulties with their social behavior and they use internet as a way to find friends.

Keywords: internet, adolescents, social behavior.